HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לבסוף קבעוה כו'. וזהו השנית: **שלחה להם.** בשנה שנייה לקובעה עליהם חובה: **קבעוני.** ליום טוב ולקרייה להיות לי לשם: **קראה אם מעוררים עלינו.** שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלתן: **כבר אני כתובה.** ושם יהו רואין מה שאירע להם על ידי שרגלו: **רב ורב חנינא ורבי יוחנן** לקמן: **כבוליה סדר מועד.** שהוזכרה שם זוג זה של ארבע חכמים הללו חלופי רבי יוחנן ומכניסין רבי יוחנן: **שלישים.** בשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק בספר ואלה שמות (יז) ובמשנה תורה (כה) ובספר שמואל (א טו) וזהו שאמר שלמה בדבר שהשלשתו אי אתה רשאי לרבעו: **ואם מה שכתוב לאן ובמשנה תורה.** לכל מה שכתוב בתורה קורא כתב אחד: **אינה מעמאה אם הידים.** בשאר ספרים דאמר ביציאת השבת (דף יד.) שגזרו עליהן לטמא את הידים לתרומה (ט) ומחלוקת בית שמאי וב"ה היא: **הוא דאמר רבי יהושע.** דאמר לעיל זאת מה שכתוב בתורה זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים אבל במגילה לא נגזרה על פה ונקרותה: **והלא כבר נאמר וידבר בו'.** וקהלת כבר נאמרה וכיון דלא כתב את כולן למדת שמה שכתב רוח הקודש היה: **אל תוסף על דבריו.** מקרא הוא בספר משלי: **דאי בעי כתב ואי בעי לא כתב.** ולעולם מה שכתב משלות בעלמא ניהו ולא מפי הקב"ה: **אם שמע אל תוסף על דבריו.** מדקאסר להוסיף עליהן שמע מינה ברוח הקודש נאמרו: **ויאמר המן בלבו.** מנא ידעו כותבי המגילה שכך אמר בלבו אלא רוח הקודש נגלה עליהם: **ויודע הדבר למרדכי.** מי גלה לו רוח הקדש שרה עליו: **וכבוה לא שלחו אם ידם.** היאך ידעו מה עשו הרחוקים: **מפיש ואמר עוכא.** יביאו לבוש מלכות אדעתא דנפשיה קאמר שמע מינה זאת היתה בלבו: **נדמסה לו לאומתו.** והיו אומרים בפיהם זו משלנו היא: **דרבי חייא בר אבא** לקמן בפירקין[ט]: **פריסתקי שדור.** שלוחים שלחו להם למרדכי ואסתר שלא נגענו בזיזה שלא ירע למלך: **לא יעברו.** מנא ידע את העתיד: **מנוס.** מיני מעדניים: **שתי מנות לאדם אחד.** דכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו[ט] שתי מנות לאדם אחד ומתנות לאביונים[ט] שתי מתנות לשני בני אדם די לכל אחד ואחד מתנה אחת דהא אביונים נמי תרתי משמע: **עגלא תלתא.** שלשי לבטן:

ה"ג

נאמרה לקרות ולא לכתוב. משמע דסבר דמותר לקרותה ע"פ וקשה דהיכי פליג על סתם משנה דלקמן דף"ב (דף יח.) (ב) דתני קראה על פה לא יצא ורב נמי הוא דאמר לקמן (דף יט.) שלריך לכותבה ולתופר' בגידין ור' יוחנן נמי [אמר] (שם:) דאם קראה (ג) בין הכתובים לא יצא לכך נר' לפר' דהא דקאמר לא ניתנה ליכתב ברוח הקודש אבל מדרבנן ניתנה ליכתב ולקרות ואכתי קשיא דהא אמרינן בפ' (ד) הממונה במסכת יומא (דף כט.) נמשלה אסתר לאילת השחר מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף הנסים ופריך והא איכא חנוכה ומשני ניתן ליכתב קאמר ופריך הכי"מא למאן דאמר ניתן ליכתב אלא למאן דאמר לא ניתן ליכתב מאי איכא למימר (ה) ואין לומר דהא דניתן ליכתב מדרבנן קרי כתיבה דאם כן הדרא קושיין לדוכתא דהא איכא חנוכה שניתנה לכתוב מדרבנן במגילת תענית ותירץ הר"ר אלחנן דכתיבה דמגילה מהניא טפי דהא צריכה גידין וסרטוט וכמה דברים אלא צריכי במגילת תענית:

לבולהו (ו) **איכא פירכא בר מדשמואל.** וקשה דלשמואל מי ליכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פח. ושם). (מכאן מודעת רבה לאוריתא) שקבלו שנת בימי אחשורוש אלמא דאיצטריך קרא לדרשא אחרינא ויש לומר דלא חשיב אלי פירכא דהא אפיר שמעינן מינה תרתי ולא דמי אלי פירכא לשאר פירכות דאיך דסתר סברתם לגמרי (ז): **ורב** נחמן **אמר מהכא וזכרם לא** יסוף מזרעם. דבריש דקרא לא חזינן אלא היהודים שבאותו הדור: דלא

נאמרה לקרות ולא לכתוב. משמע דסבר דמותר לקרותה ע"פ וקשה דהיכי פליג על סתם משנה דלקמן דף"ב (דף יח.) (ב) דתני קראה על פה לא יצא ורב נמי הוא דאמר לקמן (דף יט.) שלריך לכותבה ולתופר' בגידין ור' יוחנן נמי [אמר] (שם:) דאם קראה (ג) בין הכתובים לא יצא לכך נר' לפר' דהא דקאמר לא ניתנה ליכתב ברוח הקודש אבל מדרבנן ניתנה ליכתב ולקרות ואכתי קשיא דהא אמרינן בפ' (ד) הממונה במסכת יומא (דף כט.) נמשלה אסתר לאילת השחר מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף הנסים ופריך והא איכא חנוכה ומשני ניתן ליכתב קאמר ופריך הכי"מא למאן דאמר ניתן ליכתב אלא למאן דאמר לא ניתן ליכתב מאי איכא למימר (ה) ואין לומר דהא דניתן ליכתב מדרבנן קרי כתיבה דאם כן הדרא קושיין לדוכתא דהא איכא חנוכה שניתנה לכתוב מדרבנן במגילת תענית ותירץ הר"ר אלחנן דכתיבה דמגילה מהניא טפי דהא צריכה גידין וסרטוט וכמה דברים אלא צריכי במגילת תענית:

לבולהו (ו) **איכא פירכא בר מדשמואל.** וקשה דלשמואל מי ליכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פח. ושם). (מכאן מודעת רבה לאוריתא) שקבלו שנת בימי אחשורוש אלמא דאיצטריך קרא לדרשא אחרינא ויש לומר דלא חשיב אלי פירכא דהא אפיר שמעינן מינה תרתי ולא דמי אלי פירכא לשאר פירכות דאיך דסתר סברתם לגמרי (ז): **ורב** נחמן **אמר מהכא וזכרם לא** יסוף מזרעם. דבריש דקרא לא חזינן אלא היהודים שבאותו הדור:

השנית ואיצטריך למיכתב בכל שנה ושנה דאי מבכל שנה ושנה הוה אמינא כי קושין קא משמע לן השנית ואי אשמועינן השנית הוה אמינא בתחילה בראשון ובשני קמ"ל בכל שנה ושנה ורבי אליעזר בר' יוסי האי השנית מאי עביד ליה מיבעי ליה לבדרב שמואל בר יהודה דאמר רב שמואל בר יהודה בתחילה קבעוה בשושן ולבסוף בכל העולם כולו אמר רב שמואל בר יהודה שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס [6]רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בכוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעייל רבי יונתן שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות שלחו לה [1]הלא כתבתי לך שלישים ולא רבעים עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה [2]כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה כתנאי כתב זאת מה שכתוב כאן זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים דברי רבי יהושע ר' אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה אמר רב יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה לקרות [3]ולא נאמרה ליכתוב מיתיבי [4]רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים ומחלוקת בשיר השירים ר' יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים ומחלוקת בקהלת ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אבל [8]רות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים הוא דאמר כר' יהושע תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר [5]קהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא אמרו לו וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר [3]וידבר שלשת אלפים משל ואומר [4]אל תוסף על דבריו מאי ואומר וכי תימא מימר טובא אמר דאי בעי איכתיב ודאי בעי לא איכתיב תא שמע אל תוסף על דבריו תניא ר' אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [5]ויאמר המן בלבו ר' עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [6]ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר"מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [7]ויודע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [8]ובבזה לא שלחו את ידם אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו שנאמר [9]קימו וקבלו [7]קימו למעלה מה שקיבלו למטה אמר רבא [8]לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש טובא ואמר אדעתיה דנפשיה קאמר דר"ע דלמא [9]כר' אליעזר דאמר מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו והא דרבי מאיר דלמא כרבי חייא בר אבא דאמר [7]בגתן ותרש שני טרשיים היו והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פריסתקי שדור דשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר [8]רבינא דאמרי אינשי טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלי צני קרי רב יוסף אמר מהכא [10]וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים רב נחמן בר יצחק אומר מהכא [10]וזכרם לא יסוף מזרעם: ומתנות לאביונים: תני רב יוסף [11]ומשלוח מנות איש לרעהו [3]שתי מנות לאיש אחד ומתנות לאביונים [7]שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה

קיימת

עין משפט נר מצוה

מה א ב מיי' פ"ט מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ו:

מו ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש"ע א"ח סימן תרלה סעיף ד:

מז ד מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע א"ח סי' תרלד סעיף א:

תורה אור השלם

1. הֲלֹא כְתַבְתִּי לְךָ שְׁלִשִׁים בְּמוֹעֲצֹת וָדָעַת: משלי כב כ
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחֹה אֲמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם: שמות יז יד
3. וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאָלֶף: מלכים א ה יב
4. אַל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו פֶּן יוֹכִיחֲךָ וְנִכְזָבְתָּ: משלי ל ו
5. וַיְהִי הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מָה לַעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: אסתר ו ו
6. וּבְהִגֵּיעַ תֹּר אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל דּוֹד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח לּוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֵת אֲשֶׁר יֹאמַר הֶגַי סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֶיהָ: אסתר ב טו
7. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכָי וַיַּגֵּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי: אסתר ב כב
8. עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא צֹרֵר הַיְּהוּדִים הָרָגוּ וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם: אסתר ט י
9. קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וָשָׁנָה: אסתר ט כז
10. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח
11. כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: אסתר ט כב

רבינו חננאל

קנאה את מעוררי[ת] עלינו. כלומר כיון שתיכתב ותיקבע לדורות יהיו האומות שומעין הדבר הזה ומתקנאים ואומרים נשלם גמולכם. **שלישים ולא רביעים.** פירוש לא נתן להיכתב (ו) זכרון עמלק. פעמ"ים אמוררות בתורה ריבא עמלק, [זכור אשר עשה לך עמלק. ופעם בנביאים, פקדתי את אשר עשה עמלק]. וקיימא לן כר' אליעזר המודעי דאמר כתוב זאת, מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. זכרון, מה שכתוב בנביאים. בספר, מה שכתוב במגילה. **אסתר מטמא את הידים** דברי ר' שמעון בן יוחי. פירוש כל כתבי הקודש מטמאין את הנוגע בהן, כדתנן בסוף מסכת ידים תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמאין את הידים, תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום [וכתב עבר] אין מטמאין את הידים. (כתב עברי) לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשורית על העור בדיו. אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים וכתבי המירס אינן מטמאין את הידים. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד, הרי הן אומרים עצמות חמור טהורין ועצמות יוחנן כהן גדול טמאין. אמרו לו לפי (שחובתן) [חיבתן] הן טומאתן, שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות. אמר להן אף כתבי הקדש לפי (חובתן) [חיבתן] הן טומאתן כו'. כלומר גזרו עליהן טומאה שלא יהיו מצוינין לנגיעתן בכל עת. ומפורש **במסכת שבת** פרק ראשון גזרו ביה רבנן. **אסתר** (מטמאה את הידים) ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קיימו וקיבלו היהודים, (מכלל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקיבלו עליהן למטה, וכל אלו הפסוקים כגון ויאמר המן בלבו, וכיוצא בו, מי מודע מה היה בלבו אלא הק"ב"ה. **תני רב יוסף** ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד, דכתיב מנות איש לרעהו. ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני בני אדם. ר' **יהודה נשיאה שלח** לר' הושעיא ירך של עגל שלישי לבטן וקנקן יין, שלח ליה

מוסף רש"י

רב ורב חנינא כו' מתנו. להן מילתא דלקמן (סוכה ד:). **בכולי סדר מועד.** כל היכי דלמרינן הלי זוגא כי הדדי בשמעתא, היכא אמוראי דמתלפי רבי יוחנן ומעיילי רבי יונתן (סוכה ד: וכעי"ז שבת נד:). **ברוח הקודש.** השלחת השכיבה (עי' ע"ז כ:). **חדא פלפלתא.** גרעין אחד (יומא פה:) גרעין אחד של פלפל (חגיגה י.). **אטמא.** יקר (חולין מב.). **וגרבא דחמרא.** היפה של יין (פסחים לז:).

רבינו חננאל

(ו) נראה דחסר כאן וכ"ל זכרון עמלק פעם כדיעי כי פעמים אמור בתורה ויבא עמלק וזכור את ומו' ופעם שלישי בנביאים זכרתי את אשר ומו' וקיי"ל וכו'.

רבינו חננאל (המשך)

והספר מאי טעמא גזרו ביה, דאמר רב משרשיא בתחילה היו מצנעין אוכלין דתרומה אצל ספר תורה, אמרי האי קודש והאי קודש, כיון דחזו דאתו לידי פסידא, שהיו העכברים אוכלין הספרים,